PÕHJAVEEKOMISJONI KOOSOLEKU PROTOKOLL NR 231

Aeg: 04.08.2026 kell 14.00–16.00
Koht: MS Teams
Juhataja: Kersti Türk
Protokollija: Andres Marandi
Osalejad: Põhjaveekomisjoni liikmed Kersti Türk, Andres Marandi, Milvi Aun, Argo Joeleht, Indrek Tamberg ja Sven Otsmaa
Puudus: Marge Pree
Kutsutud: Hedi Schvede (OÜ Nomine Consult) ja Maarja Küttä (Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus)

Päevakord
1. OÜ Nomine Consult tehtud põhjaveevarude hindamise uuringuaruande „Kurtna-Vasavere veehaarde põhjaveevaru ümberhindamine“ kooskõlastamine ja põhjaveevaru ettepaneku tegemine kehtestamiseks.

1. päevakorrapunkt
Uuringuaruande kooskõlastamine ja põhjaveevaru ettepanek
Hedi Schvede (OÜ Nomine Consult) tutvustas uuringu eesmärki, lähteandmeid, välitöid ja põhjaveevaru ettepanekut. Kehtiv põhjaveevaru on Vasavere I põhjaveemaardlas 8000 m³/ööpäevas kuni 2035. aastani. Tegelik veevõtt oli 2024. ja 2025. aastal ligikaudu 5600 m³/ööpäevas. Uuring tugineb muu hulgas Tartu Ülikooli 2025. aastal tehtud uuringu „ Kurtna Vasavere veehaarde uuring“ hüdrogeoloogilisele modelleerimisele, mille järgi on keskkonnamõju vähendamiseks sobivaim lahendus olemasoleva veehaarde veevõtu vähendamine 3200 m³/ööpäevani ja viie uue põhjapoolse puurkaevu rajamine summaarse veevõtuga 2600 m³/ööpäevas. Kavandatud kogu põhjaveevaru oleks kokku 5800 m³/ööpäevas ning modelleerimise järgi tõuseks Martiska ja Kuradijärve veetase vähemalt 0,3 m.
Aruande koostaja selgitas, et olemasoleva veehaarde 14 puurkaevu tehniline seisukord on üldiselt hea. Kahe puurkaevu pikaajalist kasutamist takistab filtrisse tungiv liiv. Põhjavee kvaliteet on üldiselt stabiilne ja peamine joogivee kvaliteedi probleem on looduslikult kõrgenenud raua- ja mangaanisisaldus. Puurkaevude automaatse veetasemeseire esitatud andmetes leiti ulatuslikke vastuolusid, mistõttu neid ei saanud aruandes usaldusväärselt kasutada.

Komisjoni märkused aruandele (märkuste tabeli ja arutelu põhjal):
1. Veevõtu mahtude, nimetuste ja põhjaveevaruga alade täpsustamine
Paluti kontrollida ja ühtlustada aruandes esitatud veevõtu mahud ning kasutada läbivalt ühesuguseid veehaarete ja põhjaveevaruga alade nimetusi. Põhjaveevaru ettepaneku tabel, tekst ja joonised peavad olema omavahel kooskõlas. Põhjaveevaruga ala tuleb määrata lähtuvalt põhjaveevee toitumise piirkonnast.

2. Põhjaveevaru kategooria ja uue veehaarde uurituse tase
Komisjonis arutati, kas viie kavandatava puurkaevu 2600 m³/ööpäevane varu on põhjendatud tarbevaruna või tuleb see esialgu käsitleda prognoosvaruna. Kuigi piirkonda on varasemate uuringute ja katsepumpamistega põhjalikult uuritud, ei ole kavandatud puurkaeve veel rajatud ning nende tegelikku konstruktsiooni, tootlikkust ja veekvaliteeti ei ole kontrollitud. Arutelus toetati lahendust, mille järgi olemasoleva veehaarde varu võiks käsitleda tarbevaruna.

3. Põhjaveevaru kehtivus ja veevarustuse toimivus üleminekuperioodil
Komisjon juhtis tähelepanu, et olemasoleva veehaarde veevõtu vähendamine 3200 m³/ööpäevani enne uute puurkaevude rajamist tekitaks veevarustuses puudujäägi. Aruandes

tuleb esitada selge ajakava ja üleminekulahendus, mis seob olemasoleva varu vähendamise uute puurkaevude rajamise, katsetamise ja kasutuselevõtuga. Tuleb vältida olukorda, kus põhjaveevaru vähendatakse enne, kui uus veehaare suudab puudujääva veekoguse tegelikult tagada. Samuti tuleb siduda põhjaveevaru ettepanek keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaloa muutmise menetlusega.

4. Puurkaevupõhine veevõtt ja veehaarde töörežiim
Kuidas jaguneb varude ettepaneku tabelis põhjaveevaru Vasavere I ja II puurkaevude vahel? Esitatud on ainult veehaaretee summaarne põhjaveevaru 2600 m^3/d ja 3200 m^3/d. Kuidas jaotatakse 3200 m^3/d olemasolevate Vasavere I 14 puurkaevu vahel ning millised puurkaevud jäävad põhilisse kasutusse?
Vasavere II puhul on see jaotus küll aruande seletuskirjas olemas (520 m^3/d). Aruandes tuleb selgemalt kirjeldada, kuidas jaotub veevõtt olemasolevate ja kavandatud puurkaevude vahel. Arutati, kas uute puurkaevude puhul tuleb kehtestada ligikaudu 520 m^3/ööpäevane puurkaevupõhine piir või piisab veehaarde summaarsest piirist. Arvestades ala keskkonnatundlikkust, tuleb põhjendada puurkaevude töörežiimi ning näidata, kuidas välditakse veevõtu koondumist järvedele või muudele tundlikele objektidele ebasoodsasse piirkonda. Lisada uue veehaarde osa hüdrogeoloogiline läbilõige projekteeritavate puurkaevudega, tootlikkuste, konstruktsioonide ja vahemaadega puurkaevude vahel.

5. Seirenõuded ja mudeli kontrollimine
Aruandesse tuleb koondada põhjavee ja sellest sõltuvate vee- ning maismaaökosüsteemide seisundi jälgimiseks vajalikud seirenõuded. Kirjeldada tuleb vähemalt põhjaveetaseme, veevõtu, põhjavee kvaliteedi ja tundlike järvede veetaseme seiret, seirepunktide asukohti, mõõtmissagedust, andmete kvaliteedikontrolli ning tegevusi piirväärtuste või ebasoodsa suundumuse ilmnemisel. Sealhulgas kindlasti ka Pannjärve karjääri järve ehk Vasavere järve veekvaliteedi seire (PAH, SO4, naftasaadused, 1- ja 2-aluselised fenoolid).

6. Olemasoleva automaatseire andmete korrastamine
OÜ Järve Biopuhastuselt saadud veetasemeandmetes esines ebarealistlikke absoluutkõrgusi ja ebaselgeid arvutusvälju. Ettevõttel tuleb kontrollida andurite lähteandmeid, mõõtepunktide kõrgusi, andmete teisendamist ja tabeliarvutusi ning taastada usaldusväärne automaatseire. Aruandes tuleb selgelt märkida, millised andmed on kontrollitud ja milliseid ei saanud kasutada.

7. Puurkaevude tehniliste andmete kontrollimine
Puurkaevu katastrinumbriga 50902 registri- ja aruandeandmetes esitatud tootlikkus, eritootlikkus ning veetaseme alandus on omavahel vastuolulised. Paluti kontrollida algandmeid ja vajaduse korral teha soovitus ettevõttele uue katsepumpamise või geofüüsikalise uuringu läbiviimiseks. Samuti tuleb täpsustada kahe liivaandvusega puurkaevu nr 3242 ja 3243 seisund, rekonstrueerimise kavatsus ja nende arvestamine põhjaveevaru ettepanekus.

8. Põhjavee kvaliteet ja Ahtme veehaarde käsitlus
Aruandes on kirjas, et „*Käesoleval ajal piirab Ahtme veehaardest veevõttu radionukliidide kõrgenenud sisaldus.“* Küsimus oli, milline on seal veehaardes kloriidide kasvusuundumus, kas pigem see ei sea piiranguid veevõtu suurendamiseks? Aruandes tuleb lisaks radionukliididele käsitleda Ahtme veehaarde kloriidisisalduse kasvusuundumust ja selle võimalikku mõju veevõtu suurendamisele ning erinevate veeallikate segamisvahekorrale.

Ahtme veehaarde puurkaevude konstruktsiooni kirjelduses tuleb märkida, et kõik puurkaevud avavad korraga Voronka ja Gdovi veekihi ning selline lahendus ei vasta tänapäevasele põhjavee kaitse põhimõttele. See teave on oluline kavandatud kombineeritud veevarustuslahenduse piirangute hindamisel.

9. Registriandmed, keskkonnaluba ja terminoloogia
Paluti parandada vahetusse läinud puurkaevude katastrinumbrid ja asukohad ning edastada parandused EELISesse, kust need liiguvad teistesse infosüsteemidesse. Keskkonnaloa teeninduspiirkonna kirjelduses tuleb eristada veehaarde ja veetöötlusjaama teeninduspiirkonda. Aruandes tuleb kasutada asutuste, ettevõtete ja õigusaktide korrektseid nimetusi ning ühtlustada terminid kogu dokumendis.

10. Mõjude terviklik käsitlus
Aruandes tuleb selgemalt koondada kavandatud veevõtu mõju põhjaveekogumile, Kurtna järvedele, maismaaökosüsteemidele, teistele veehaaretele ja üksikutele puurkaevudele. Mõju hinnang peab siduma varasemad uuringud, mudeli tulemused ja kavandatava seire üheks tervikuks. Eriti tuleb käsitleda Pannjärve liivakarjääri, kaevanduste ja teiste piirkondlike mõjutegurite võimalikku koosmõju ning põhjendada, kuidas kavandatud lahendus vähendab olemasoleva veehaarde keskkonnamõju. Aruande sisu ja selles esitatava info nõuded on toodud keskkonnaministri määruses nr 55 „Põhjaveevaru hindamise kord, nõuded põhjaveevaru hindamise ja hüdrogeoloogilise uuringu aruande kohta ning põhjaveevaru kehtestamise aluseks olevate andmete koosseis“.

.

Täiendav arutelu: põhjaveevaru ettepaneku rakendatavus
Komisjon pidas põhimõtteliselt põhjendatuks eesmärki vähendada veevõttu olemasolevast Kurtna-Vasavere veehaardest ja hajutada veevõttu põhja poole. Samas ei olnud esitatud aruande põhjal veel piisavalt selge, kuidas tagatakse piirkonna veevarustus uute puurkaevude valmimiseni, millises kategoorias ja millistel tingimustel uue veehaarde varu kehtestatakse ning kuidas kontrollitakse kavandatud lahenduse tegelikku keskkonnamõju. Seetõttu peeti vajalikuks, et varude hindaja töötab koos tellijaga läbi uuesti põhjaveevaru ettepaneku, selle ajastuse ning seirenõuded.

Otsus
Põhjaveekomisjon ei kooskõlasta uuringuaruannet käesoleval istungil ning otsustab:
1. Paluda OÜ-l Nomine Consult täiendada aruannet vastavalt koosolekul kokkulepitud märkustele, eelkõige põhjaveevaru kategooria, varu kehtivuse ajastuse. üleminekulahenduse, puurkaevupõhise veevõtu, seirenõuete ja registriandmete osas;
2. Kontrollida ja korrastada olemasolevate puurkaevude tehnilised ning veetasemeseire andmed, sealhulgas puurkaevu 50902 vastuolulised hüdraulilised näitajad.
3. Esitada põhjaveevaru ettepanek, milles olemasoleva veehaarde veevõtu vähendamine on seotud uute puurkaevude rajamise, katsetamise ja kasutuselevõtuga ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnaloa muutmise menetlusega.
4. Esitada täiendatud aruanne komisjonile enne järgmist koosolekut. Järgmise koosoleku aeg lepiti kokku 3. septembriks 2026 kell 10.00.

Juhataja:
Kersti Türk

Protokollija:
Andres Marandi